

CU OCHII ÎN ECRANE: RECOMANDĂRI CINEASTE PENTRU NOUL AN

Autor: Redacția Syntopic | 4 ianuarie 2024

La începutul noului an, cu toții ne desprindem de farmecul sărbătorilor și suntem cuprinși de responsabilitate - întocmim cu feroare rezoluții, planuri și promisiuni pentru lunile ce urmează. În această atmosferă de lucru, să nu lăsăm în urmă cu totul sezonul filmelor vizionate cu plăcere la căldura șemineului. Pentru asta, redacția *Syntopic* vă propune câteva sugestii de filme, presărate cu comedie, visare și tensiune înfrigurată. Sperăm ca această scurtă colecție să valideze, printr-un umil efort, locul consacrat cinematografului ca cea de-a șaptea artă.

***Purple Noon* (1960, în regia lui René Clément, titlu original: *Plein Soleil*)**

Având la bază romanul *The Talented Mr. Ripley* al scriitoarei Patricia Highsmith, autoarea deopotrivă a romanului care a servit ca inspirație pentru filmul lui Hitchcock, *Strangers on a Train*, *Purple Noon* spune, fără patos, povestea unui tânăr psihopat, Tom Ripley, interpretat convingător de Alain Delon. Acesta e capabil să planifice în detaliu și apoi nu are nicio ezitare să comită orice fel de acte pentru a obține tipul de viață și, mai ales, identitatea pe care și le dorise dintotdeauna. Estetica vizuală a filmului – cadre luxoase și nostalgic-decadente dintr-o Italie care ademenește mai ales la savurarea nelimitată a plăcerii – accentuează, și ea, trăsăturile de personalitate ale lui Tom Ripley. Filmul merită văzut fiindcă reușește să nu bombardeze spectatorul cu stridențe, deși subiectul ar putea fi cu ușurință tratat cu multă afectare. E garantat, deci, că Ripley vi se va strecura, pe nesimțite, pe sub piele și că veți vedea viața prin ochii lui vreme de două ore, cu un firesc care vă va îngheța. (Victoria Deliu)

***How to Steal a Million* (1966, în regia lui William Wyler)**

Nimic nu poate fi mai potrivit de vizionat în perioada post-sărbătorilor decât o comedie clasică americană, cu nuanțe romantice și polițiste. Combinația poate părea întrucâtva bizară, însă fatalul cuplu format din Audrey Hepburn și Peter O'Tolle îi oferă spectatorului inspirația perfectă pentru un început de an cel puțin îndrăzneț. Acțiunea îi are în centru pe Charles Bonnet (Hugh Griffith), cunoscut în Paris pentru colecțiile sale de artă (care vom afla că sunt toate numai falsuri), fermecătoarea sa fiică Nicole (Audrey Hepburn) și abilul detectiv de artă Simon Dermott (Peter O'Tolle), ale căror destine se reunesc în jurul renumitei sculpturi *Venus* a lui Cellini. Conștient că nu poate vinde sculptura, aceasta fiind, de altfel, un alt fals în colecția sa, Bonnet preferă să o împrumute pentru expoziție muzeului Kléber-Lafayette în schimbul unei polițe de asigurare de un milion de dolari, fără a ști, însă, că faimoasa sculptură trebuie să fie atent examinată înainte. Aici intră în scena fiica sa Nicole care, într-un moment de

înduioșare pentru tatăl său ce riscă să fie demascat, ajunge să orchestreze, împreună cu detectivul Dermott pe care îl seduce, un furt ca la carte. Parteneri în crimă, Nicole și Dermot poartă spectatorul prin enigmatică lume a artei, iar peripețiile lor se transformă în pretextul pentru o reflecție asupra percepției artei, asupra sindromului lui Stendhal sau, pur și simplu, asupra modului în care o operă de artă își dobândește valoarea. (Diana Moldoveanu)

***The Wind Will Carry Us* (1999, în regia lui Abbas Kiarostami)**

Un film paradoxal, fără să fie absurd. Tensiune simbolică extremă, fără diegeză sofisticată. Dialog zgârcit, însă aglomerat de semnificații. Claritate vizuală totală și încifrare semantică intrigant de complexă. O reverie pneumatică consolidată de stabilitatea cadrelor înduioșător de calme și de polaritatea dintre iubire și moarte. Abbas Kiarostami a reușit o bijuterie vizuală odihnitoare și solicitantă, plictisitor de simplă și egal de fascinantă, angoasant de târăgănată și, totuși, mult prea accelerată. În această coincidență a contrariilor, te vezi nevoit să „te lași purtat de vânt” într-o meditație serenă asupra timpului și asupra temporalității. Un film numai bun pentru atunci când ai timp să ai vreme. (Ștefan Capmare)

***Mephisto* (1981, în regia lui István Szabó)**

Tema pactului faustic bântuie familia Mann - Klaus Mann publică *Mephisto* în 1936, în timp ce tatăl său va reinterpreta aceeași temă 11 ani mai târziu în opera sa magistrală, *Doctor Faustus*. Despre virtuozitățile acestor romane se poate scrie enorm, însă vreau să zăbovesc puțin, poate prea puțin, asupra ecranizării primului dintre ele, o realizare recunoscută pentru a fi pus cinematografia maghiară în circuitul filmului internațional. Klaus Maria Brandauer își ia în primire de-a dreptul perfect rolul actorului Hendrik Höfgen care, ahtiat după succes și recunoaștere, decide să părăsească provincialul teatru din Hamburg pentru Teatrul de stat din Berlin. De la început, acesta întrunește toate *calitățile* care îl vor conduce la pactul cu diavolul - atitudine predatoare și manipulativă în relații, obsesie pentru propria persoană, o ambiție ce nu cunoaște limite și, desigur, - căci altfel ar fi doar un simplu cetățean narcisic -, un talent artistic și o cultură pe măsura lor. Deși inițial pendulează între crearea unui teatru revoluționar bolșevic și conștiința faptului că arta transcende întotdeauna circumstanțele istorico-culturale, filmul urmărește alunecarea sa oportunistă către nazism, odată cu momentul-cheie în care interpretează ireproșabil rolul lui Mephisto, remarcându-se în fața noii conduceri. Pretinzând, inițial, că scopul compromisului său este cel de a salva Arta, și chiar pe unii dintre prietenii săi, în sânul Germaniei - nu de a fugi în afara țării pentru a manifesta opoziție -, realizăm treptat că acestea nu sunt decât raționalizări ale dorinței patologice de succes - prietenii săi mor pe rând, iar arta sa este ciunțită pentru a se conforma propagandei naziste. Fără a subestima gravitatea acceptării compromisului politic cu un regim ucigaș, mi se pare că filmul este magistral mai degrabă prin faptul că surprinde subtil două observații din romanul faustic al lui Thomas Mann: că pactul cu diavolul nu constituie o metamorfozare dramatică a sufletului unui om - potențialitățile au fost *dintotdeauna* acolo, iar legământul doar le consfințește, și că pactul cu diavolul înseamnă de fapt, o *răceală* existențială, incapacitatea de a ieși din propria minte și de a

simți căldură față de ceilalți. Hendrik are momente când se autoamăgește că domină acest pact - afirmă, de pildă, că, deși Hamlet a fost nazificat, există un rest complet liber și pur în arta shakespeariană care nu poate fi sublimat, ajungând inconștient, dar cert, la spectatori. Și totuși, aceste secvențe sunt izolate și neconvingătoare. Întrebarea e, în fond, esențială: ce mai rămâne neatins din artă când originea sa este însuși răul? Și ce mai rămâne din om? (Teodora Nichita)

Cadoul de Crăciun (2018, în regia lui Bogdan Mureșanu)

Conform studiilor citate în lucrarea *Psihologia poporului român* a profesorului Daniel David, frica generalizată este o trăsătură negativă comună a bărbaților români. Scurtmetrajul avându-l pe actorul Adrian Văncică în rol principal explorează esențial ceea ce este probabil cea mai importantă origine a acestei cicatrice psihologice - o traumă îndelungă a cărei inerție s-a extins până astăzi și probabil se va extinde încă decenii de-aici înainte. Copilul de școală primară al unei familii din clasa muncitoare din București îi trimite prin poștă o scrisoare lui Moș Gerilă în care îi cere, atent la dorințele fiecăruia din casă: pentru sine - o jucărie; pentru mama - o geantă nouă; iar pentru tata - „să moară nea' Nicu, că asta își dorește el”. După aflarea isprăvii, urmează momente de oroare, iar un telefon misterios de la locul de muncă pecetluiește cele mai negre temeri ale părinților. Deznodământul final se anunță neașteptat: acțiunea se petrece în zilele de 20-21 decembrie 1989. (Petru Dimitriu)

Efectul razelor gamma asupra anemonelor (1972, în regia lui Paul Newman)

Când timpul este vitreg, ce îi alege pe cei care fac din lume un inamic al destinului de cei care încă găsesc frumusețe în ea? *Efectul razelor gamma asupra anemonelor*, montat după piesa de teatru aparținând lui Paul Zindel, câștigător de Pulitzer, explorează viața unei mame excentrice și cinice, Beatrice, și a fiicelor Matilda și Ruth. Beatrice a rămas o umbră a aspirațiilor sale, căutând permanent „șansa perfectă”; eșecul ei e un conglomerat al exteriorului, al hazardului, de care nu se simte legată prin niciun act de voință. Letargia, haosul și dezgustul pentru viață se adună în pahare, mucuri de țigară și obiecte lăsate la mila sortii într-o casă-cavou. Din această cacofonie, căreia îi cedează și fiica cea mare, Ruth, răsare o insulă care cultivă un viitor palpabil: Matilda. Viața Matildei, prin lucrul meticolos la școală și grija față de animalele de casă, crede într-un potențial de dezvoltare *a ceva*, crede în viața dincolo de acum și aici. Pot revolta vieții și speranța în ceva ce va fi face față delăsării? În timp ce unele anemone vor păli încet sub ardoarea razelor gamma, altele vor prospera cu îndârjire. (Iuliana Petrescu)

***Ghepardul* (1963, în regia lui Luchino Visconti)**

Ghepardul, adaptat după romanul cu același nume al lui Giuseppe Tomasi di Lampedusa, urmărește schimbările din interiorul unei familii siciliene în timpul perioadei de instabilitate a Unificării Italiei (*Risorgimento*) de la jumătatea secolului al XIX-lea. Filmul portretizează răsturnarea vechii ordini – sociale și familiale –, aduse de abdicarea ultimului rege al Celor Două Sicilii și instaurarea regimului format de revoluționari. Lumea veche, aristocrată, este reprezentată de Don Fabrizio Corbera, capul familiei și Prinț de Salina; cea nouă, de nepotul Tancredi (jucat de Alain Delon), subscris cauzei revoluționare, și, mai târziu, de logodnica sa, Angelica (Claudia Cardinale). De unde Tancredi pare inițial atras de Concetta, fiica ștearsă și rigidă a Prințului, emblemă a moravurilor puritane ale vechii aristocrației, se îndrăgostește fulgerător de Angelica, fiică de negustor bogat, strălucitoare și vivace precum vremurile promise de noua lume. Leilor și gheparzilor, conducătorii aristocrației, în cuvintele lui Don Fabrizio, le vor urma în scurt timp șacalii și hienele, în vreme ce capul familiei Corbera se retrage în umbrele străzilor, iar *les nouveaux riches* sclipesc în lumina zorilor unui nou început. (Iuliana Petrescu)

Imagine: Unsplash